

Helsingfors/Mariehamn 16.3.2014**Nr 5/15****Hänvisning** Justitieministeriets skrivelse
6.2.2015, nr 60/08/2013.

Till Justitieministeriet

Ärende

Justitieministeriet har i skrivelse av 6.2.2015 inbegärt utlåtande från bl.a. Ålandsdelegation över det delbetänkande den av statsrådet 19.9.2013 tillsatta Ålandskommittén 28.1.2015 överlämnat till justitieministeriet. Uppdraget för den parlamentariskt tillsatta kommittén är att utarbeta ett förslag till en reform av självstyrelsesystemet för Åland. I delbetänkandet har intagits en beskrivning av gällande självstyrelselag och rådande förhållanden samt riktlinjer för det fortsatta lagstiftningsarbetet. Med anledning av delbetänkandet avger Ålandsdelegationen detta utlåtande, som koncentrerar sig till de delar som berör delegationen.

Ålandsdelegationens nuvarande uppgifter

Ålandsdelegationens nuvarande uppgifter anges i 56 § i självstyrelselagen för Åland. Enligt nämnda lagrum ankommer det på delegationen att på begäran avge utlåtanden till statsrådet och ministerierna samt till landskapsregeringen och domstolar. Vidare skall delegationen avgöra i 62 § i lagen avsedda meningsskiljaktigheter.

Delegationen skall dessutom:

- 1) verkställa den avräkning som avses i 45 §,
- 2) fastställa skattegottgörelsen enligt 49 §,
- 3) bevilja extra anslag enligt 48 § och bidrag enligt 51 § samt besluta om de villkor som möjligen förenas med dem.

Delegationen fastställer storleken på det förskott som nämns i 45 § 2 mom.

Bestämmelser om lagstiftningskontrollen finns i självstyrelselagens 19 §. Enligt nämnda paragraf skall beslut om antagande av landskapslag tillställas justitieministeriet, samt Ålandsdelegationen som avger utlåtande över beslutet till justitieministeriet innan beslutet föredras för republikens president.

Postadress:Ålandsdelegationen
Statens ämbetsverk på Åland
PB 58
22101 MARIEHAMN**Telefon:**

växel 018-635270

Telefax:

018-635268

Adress i Helsingfors: Georgsgatan 9 A 4
00120 HELSINGFORS

I delbetänkandet ingår en närmare beskrivning av Ålandsdelegationens nuvarande uppgifter gällande det ekonomiska systemet samt lagstiftningskontrollen. Delegationen förenar sig i nämnda beskrivning.

Ställningstaganden gällande Ålandsdelegationen

Delbetänkandet ger ingen fullständig bild av Ålandsdelegationens uppgifter eller ställning i det nya självstyrelsesystemet. De är givetvis beroende av de alternativ som slutligen föreslås gällande främst det ekonomiska systemet och lagstiftningskontrollen. Beträffande Ålandsdelegationens roll i det ekonomiska systemet presenteras endast några alternativa uppgifter hänförande sig till ändringar av avräkningsgrunden. De är dock allmänt formulerade, och föranleder därför i detta skede inga kommentarer från delegationens sida.

Däremot presenteras tydligare riktlinjer gällande utformningen av lagstiftningskontrollen. I delbetänkandet föreslås att lagstiftningskontrollen av landskapslagar ändras så att tyngdpunkten förskjuts till ett tidigare skede i lagberedningsprocessen bl.a. genom att ett lagråd inrättas genom landskapslag. Endast i det fall att tveksamhet om behörighetsfördelningen föreligger, föredras landskapslagen för republikens president. Det ska ankomma på justitieministeriet att bedöma när landskapslagarna ska föredras för presidenten.

Ålandsdelegationen förenar sig i påståendet att en efterhandskontroll av antagna landskapslagar i någon form behövs, eftersom den ger stabilitet åt systemet och garanterar att landskapslagarnas legitimitet inte ifrågasätts. Praxis har även utvisat att lagstiftningskontrollen under gällande förhållanden är motiverad. Ålandsdelegationen delar även uppfattningen att lagstiftningskontrollens inledningsfas bör förskjutas till ett tidigare skede i lagberedningsprocessen. Inrättandet av ett laggranskningsråd, vilket nu föreslås, skulle vara ägnat att höja landskapslagarnas kvalitet. Rådet skulle dock inrättas genom en landskapslag och tillsättas av lagtinget, och således inte åtnjuta samma oberoende ställning som Ålandsdelegationen, men utgöra ett välkommet komplement till lagstiftningsarbetet. Även om beskrivningarna under punkt 9.3. delvis är svårtolkade, utgår Ålandsdelegationen från att delegationen fortsättningsvis ska uttala sig över samtliga landskapslagar, dock med beaktande av att Ålandsdelegationen inte längre behöver detaljgranska landskapslagarna om ett lagråd tillsätts och gjort den avsedda förhandsgranskningen.

Ålandsdelegationen delar uppfattningen i delbetänkandet att kontrollen av landskapslagars förenlighet med EU-rätten principiellt är problematisk, då det i sista hand är EU-domstolen som avgör hur EU-rätten bör tolkas och i vissa fall, såsom i fråga om fördragsbrott, även avgör om en landskapslag är förenlig med EU-rätten eller inte. Ålandsdelegationen har inte heller de resurser som behövs för att i detalj analysera landskapslagars förenlighet med EU-rätten. Beträffande den EU-rättsliga problematiken framförs i betänkandet att Ålandsdelegationen borde uttala sig i de fall då det ser ut att föreligga uppenbara fördragsbrott. I övrigt behöver delegationen inte detaljgranska landskapslagars förenlighet med EU-rätten. Ålandsdelegationen konstaterar att det anförda överensstämmer med gällande praxis, där den EU-rättsliga kontrollen sker med bistånd från justitieministeriet, och delegationen anser att denna praxis kan tillämpas även i framtiden. Ålandsdelegationen önskar dock

betona att av den paragraf som reglerar lagstiftningskontrollen bör framgå om och i vilken omfattning de EU-rättsliga aspekterna ska beaktas.

Det framförs även önskemål om att tidsfristen för utförandet av lagstiftningskontrollen skulle förkortas från fyra till tre månader. För egen del handlägger Ålandsdelegationen dessa ärenden snabbt, utlåtanden avges i regel inom en månad. En förkortad tidsfrist skulle därför inte föranleda några problem från Ålandsdelegationens sida, men är givetvis beroende av övriga instanser.

Beträffande rikslagars förenlighet med självstyrelselagen konstateras i delbetänkandet att det nuvarande systemet kunde kompletteras med att betona att inget hindrar ministerierna och riksdagsutskotten från att begära utlåtande av Ålandsdelegationen. Även republikens president bör anses ha möjlighet att begära utlåtande av delegationen. Ålandsdelegationen konstaterar att enligt 56 § 1 mom. i gällande självstyrelselag ankommer det på delegationen att på begäran avge utlåtanden till statsrådet och ministerierna samt till landskapsregeringen och domstolar. Inom ramen för denna bestämmelse har det redan nu förekommit att delegationen även avgivit utlåtanden gällande rikslagars tillämplighet i landskapet. Bestämmelsen kan givetvis förtydligas och bättre synliggöras.

Övrigt

På sida 71 anges att vissa benämningar och termer, såsom Ålandsdelegationen, bör övervägas. Ålandsdelegationen ser för egen del ingen anledning till att dess benämning ändras. Benämningen Ålandsdelegationen är väl etablerad, och har använts sedan år 1923, då delegationen inledde sin verksamhet.

Ålandsdelegationen uppgifter är vägledande för dess sammansättning och kompetens. Om dess uppgiftsprofil ändras i det nya självstyrelsesystemet, kan det föranleda behov av ändringar i delegationens sammansättning och den kompetens som förväntas av dess medlemmar.

I övrigt finner Ålandsdelegationen inte anledning till att i detta skede kommentera delbetänkandet. Delegationen önskar få uttala sig över eventuella kommande delbetänkanden, liksom även över Ålandskommitténs slutbetänkande.

Närvarande

Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Mäenpää jämte suppleanten Suviranta.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare